

Lausunto

15.04.2026

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Kela kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa. Kela toteaa, että valvontalain soveltamiseen ja toimeenpanoon liittyy tulkinnanvaraisuutta, jota on syytä selkeyttää.

Valvontalain 2 §:n vastikkeettomien palveluiden käsite on aiheuttanut epäselvyyttä työterveyshuollossa. Työterveyshuollossa palvelut ovat käyttäjälle maksuttomia, mutta työterveyshuollon asiakas on työnantaja, jolle palvelut eivät ole vastikkeettomia.

Valvontalain 3 §:ssä ei ole huomioitu muita palvelunjärjestäjiä kuin hyvinvointialueet. Kela on itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, joka itsenäisesti vastaa palvelujen järjestämisestä siten kuin Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetussa laissa (566/2005, kuntoutuslaki) ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta (695/2019, opiskeluterveydenhuoltolaki) annetussa laissa säädetään. Kelan tulee kuitenkin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon ja kuntoutuspalvelujen palvelunjärjestäjänä soveltaa valvontalakia sellaisenaan, vaikka Kelaa koskeva erityislainsäädäntö ja Kelan asema palvelunjärjestäjänä poikkeaa hyvinvointialueista.

Kela katsoo, että ammattihenkilölainsäädäntöä ja valvontalakia on tarkasteltava ja kehitettävä rinnakkain ja tarkastelussa on otettava huomioon, että myös ammattihenkilölainsäädännön tietojenluovutussäännökset tukevat palvelunjärjestäjän omavalvontaa. Ammattihenkilöiden osalta Kela saa tällä hetkellä tiedon esimerkiksi vain niissä tilanteissa, kun ammattihenkilön oikeuksia on jo rajoitettu, vaikka palvelunjärjestäjän omavalvonnan osalta voisi olla tarpeellista tietää esimerkiksi seuranta- ja valvontatyön kohdentamiseksi myös tätä lievemmistä ammattihenkilöön kohdennetuista toimenpiteistä.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

Itsenäiset elinkeinonharjoittajat tuottavat merkittävän osan erityisesti Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen terapiapalveluista. Tulisi tarkkaan arvioida, voiko siirtyminen ilmoitusmaisempaan käytäntöön aiheuttaa mahdollisia riskejä asiakas- ja potilasturvallisuudelle esimerkiksi kuntoutuspalvelujen järjestämisessä ja mikä merkitys muutoksella olisi palvelunjärjestäjän omavalvonnan toteuttamiseen ja rekisteritietojen luotettavuuteen.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Rekisteröintivelvollisuus on aiheuttanut epäselvyyttä erityisesti työnantajien omien työterveyshuoltoasemien osalta ja useilta toimijoilta asianmukainen rekisteröinti on jäänyt puuttumaan valvontalain voimaan tultua. Tämä on aiheuttanut ongelmia työterveyshuollon kustannusten korvaamisessa, koska sairausvakuutuslaissa ja työterveyshuoltolaissa edellytetään, että työterveyshuollon palveluntuottajalla on oikeus tuottaa työterveyshuollon palveluja.

Aiemmassa lainsäädännössä työnantajan oma työterveyshuoltoasema ei ole tarvinnut toimilupaa silloin, jos se on tuottanut palveluita vain työnantajan omille työntekijöille. Valvontalain esitöissä on nyt tuotu esiin, että oman työterveyshuoltoaseman on tarkoitus olla valvontalaissa tarkoitettu palveluntuottaja ja sitä koskee näin ollen rekisteröintivelvollisuus. Asiasta ei ole kattavasti viestitty lain voimaantullessa ja Kelaan tulleen palautteen mukaan viranomaisvalvonta ei ole ollut johdonmukaista myöskään lain voimaantulon jälkeen.

Myös sairaanhoitokorvausten osalta saattaa esiintyä vastaavia ongelmia. Kustannusten korvaamista selvitetessä voi käydä ilmi, että palveluntuottajalta puuttuu Soteri-rekisteröinti ja sen myötä oikeus tuottaa tiettyjä terveydenhuollon palveluja.

Kela on aiemmassa lausunnossaan todennut, että Kelan asiakastietolain 16 §:ssä säädettyjen lakisäateisten tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta on välttämätöntä, että valvontalain 19 §:n mukaiset tiedot sekä Soteri-rekisterin tiedot ovat ajantasaisia. Kela pitää tätä edelleen tärkeänä.

Kelan järjestämien sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen näkökulmasta on huomioitava, että siirtymä nyt käytettävistä koodistoista ja rekistereistä yhteen master-rekisteriin tulee tehdä huolellisesti suunnitellen ja koordinoitusti. Nykyinen versio Soterista ei vielä sisällä Kanta-palvelujen toteuttamisessa tarvittavia tietoja. Esimerkiksi sosiaalihuollossa syntyvien potilastietojen osalta on huomioitava, että valtakunnallisista rekistereistä tulisi löytyä tieto siitä, annetaanko sosiaalihuollon toimintayksikössä terveydenhuoltoa. Myös Ahvenanmaan osalta on huomioitava, että Ahvenanmaa käyttää Kanta-palveluja, joten Soterin käyttö tulee mahdollistaa myös Ahvenanmaan toimijoille, vaikkei LVV:llä olekaan toimivaltaa niitä varsinaisesti valvoa.

Rekisteriin tallennettavat tiedot ja niiden poistaminen (12 §)

Valvontaviranomaisen mukaan sääntelyä tulisi täsmentää ja joustavoittaa rekisteriin tallennettavien tietojen osalta siten, että valvontalain 29 § ja 34 §:n mukainen tietojen vaihto valvontaviranomaisen ja palvelunjärjestäjän välillä koskisi nykyisten dokumenttien sijaan olennaisia tietoja (sekä tarkastustiedot että tiedot epäkohdista ja puutteista, joissa omavalvonta ei ole riittävää). Kela pitää tärkeänä, että laissa säädetään, mitä olennaisilla tiedoilla tarkoitetaan.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

Valvontalain 25 §:ssä säädetään menettelystä omavalvonnassa ilmenneiden epäkohtien ja puutteiden johdosta. Kelalla ei opiskeluterveydenhuollon palveluiden järjestäjänä ole mahdollisuutta alentaa YTHS:lle maksettavaa korvausta tai pidättäytyä sen maksamisesta pykälässä esitetyn tavoin, kun otetaan huomioon opiskeluterveydenhuoltolain säännökset.

Omavalvonnan tehokkuutta opiskeluterveydenhuollon osalta rajoittaa myös Kelan rajallinen tiedonsaantioikeus. Opiskeluterveydenhuoltolain mukaan Kelalle luovutettavat tiedot eivät saa sisältää henkilötietoja, jolloin Kela ei kaikilta osin pysty toteuttamaan omavalvontaa lainsäätäjän tarkoittamassa laajuudessa.

Jos omavalvontaohjelman sisällöstä, laatimisesta ja seurannasta annettaisiin asetus, tulisi valmistelussa ja asetuksen sisällössä huomioida hyvinvointialueiden ohella myös muut palvelunjärjestäjät ja niiden järjestämisvastuulla olevien palvelujen erityispiirteet.

Kelan arvion mukaan valvontalaissa on syytä arvioida tarkasti valvontalain mukaista ilmoitusvelvollisuutta. Arviomuistiossa on tuotu esiin, että on jäänyt epäselväksi, tuleeko valvontaviranomaiselle ilmoittaa vain niistä epäkohdista, joita ei ole saatu omavalvonnan keinoin korjattua vai myös niistä, jotka on korjattu omavalvonnallisesti mutta jotka ovat olennaisesti vaarantaneet asiakas- ja potilasturvallisuutta. Kela pitää tärkeänä, että asiakas- ja potilasturvallisuutta olennaisesti vaarantaneista tilanteista tulee aina ilmoittaa valvontaviranomaiselle, sillä palveluita tuotetaan usein useammille tahoille.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttinne arviomuistion luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

Siirtymäsäännösten osalta epäselvyyttä on aiheuttanut 52 §:n 1 momentti, jossa on lueteltu ne julkiset toimijat, joita rekisteröinnin siirtymäaika koskee. Valvontalaissa muualla sekä viranomaisohjauksessa yleisesti on puhuttu julkisista palveluntuottajista, mutta momentin

luettelossa ei ole esimerkiksi muuta julkista yhteisöä tai vastaavaa yleiskäsitettä. Esimerkiksi kunnan oma työterveyshuoltoasema on kuitenkin saattanut katsoa olevansa julkinen palveluntuottaja ja kuuluvansa siten siirtymäajan piiriin, vaikka lain sanamuoto ei kirjaimellisesti tue tätä tulkintaa. Toimijoille annettu viranomaisohjaus ei myöskään ole ollut johdonmukaista tältä osin.

Kommenttinne arviomuiston luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommenttinne arviomuistiosta

-

Wainikka Satuanna
Kansaneläkelaitos - Etuuskien ja palvelujen suunnitteluyksikkö